

Erasmus Personel Hareketliliği Kapsamında Mesleki Bir Değerlendirme: İsveç Boras Üniversitesi Kütüphanesi

A Professional Evaluation in the Scope of Erasmus Staff Mobility: Boras University Library in Sweden

Tuğba Örün Çınar*

Öz

Bu çalışmanın amacı, Erasmus Personel Hareketliliği kapsamında 23-26 Nisan 2018 tarihleri arasında ziyaret ettiğim İsveç Boras Üniversitesi Kütüphanesi'nde aldığım 4 günlük mesleki eğitim ve bu eğitim sonucu öğrendiğim uygulamalar hakkında bilgi aktarmaktır.

Anahtar Sözcükler: Erasmus Personel Hareketliliği; Boras Üniversitesi Kütüphanesi; İsveç; İstanbul Şehir Üniversitesi Kütüphanesi; üniversite kütüphaneleri.

Abstract

The purpose of this study is to give information about the visit to Boras University Library in Sweden within the context of Erasmus Personal Mobility and 4 days vocational training I got the applications I learned after this training hold in 23rd and 26th of April 2018.

Keywords: Erasmus Personal Mobility; Boras University Library; Sweden; Istanbul Sehir University Library; university libraries.

Giriş

Türkiye'de kütüphanecilik uygulamalarının kütüphaneciliğin geçirdiği evrime adapte olabilmesi için gelişmiş ülkelerde bulunan kütüphanelerin kütüphaneciler tarafından incelenmesi önem taşımaktadır. Bu kapsamda, Türkiye'deki kütüphaneciler için yurtdışındaki uygulamaları mesleki anlamda yakından gözlemlemek ve bu uygulamaların ülkemizde de geliştirilebilmesini sağlamak adına Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından yürütülen Erasmus Personel Eğitim Alma Hareketliliği büyük bir fırsat olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızın ilk bölümünde Erasmus Personel Eğitim Alma Hareketliliği hakkında genel bilgiler aktarıldıktan sonra İsveç Boras Üniversitesi Kütüphanesi'nde almış olduğumuz mesleki eğitim hakkında değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Erasmus Personel Eğitim Alma Hareketliliği

Değişen kullanıcı ihtiyaçları, teknolojik gelişmeler ve uluslararası sınırların ortadan kalkması (küreselleşme / globalleşme) mesleki olarak kütüphanecilerin dışa dönük olması gerekliliğinin nedenleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde kütüphanecilik mesleğine verilen önem, kütüphanecinin yurtdışındaki kütüphaneler ve bu alandaki uygulamalar ile ilgili

** Uzman, İstanbul Şehir Üniversitesi Kütüphanesi. e-posta: tugbaorun@schir.edu.tr
Specialist, Istanbul Şehir University Library

değerlendirmelerde bulunmasını neredeyse imkânsız hale getirmektedir. Bu doğrultuda Erasmus Personel Hareketliliği, Türkiye'deki kütüphanecilerin uluslararası sınırları ortadan kaldırarak mesleğin gelişimine katkı sağlayabilecekleri önemli bir projedir.

Erasmus Personel Eğitim Alma Hareketliliği, Türkiye'de Yükseköğretim Erasmus Beyannamesi (ECHE) sahibi bir yükseköğretim kurumunda istihdam edilen herhangi bir personelin, program ülkelerinden birinde eğitim almasına imkân sağlayan faaliyet alanıdır. Bu faaliyet kapsamında kişinin mevcut işi ile ilgili konularda sahip olduğu becerileri geliştirmek üzere çeşitli eğitimler (işbaşı eğitimleri, gözlem süreçleri gibi) alması mümkündür. Eğitim almak üzere gidilecek işletme yurtdışında bir eğitim merkezi, araştırma merkezi, yükseköğretim kurumu ya da işletme tanımına uyan diğer bir kuruluş olabilir. Bu çerçevede, uygun bir işletmeden kastedilen büyüklükleri, yasal statüleri ve faaliyet gösterdikleri ekonomik sektör ne olursa olsun, özel veya kamuya ait her tür kurum/kuruluş ile sosyal ekonomi dâhil her tür ekonomik faaliyette bulunan girişimdir. En az ardışık 2 iş günü olmak şartıyla 2 ay olarak belirlenen personel eğitim alma hareketliliği süresince Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından günlük olarak yurtdışında gidilen ülkelere göre hibe desteği de verilmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı, 2017, 28-29).

Bu doğrultuda İstanbul Şehir Üniversitesi Kütüphanesi personeli olarak yararlanmış olduğum hibe desteği ile dört iş günü süren ve mesleki olarak yeni ve uluslararası tecrübeler kazanmamı sağlayan Erasmus Personel Eğitimi ile ilgili izlenimlerimi aktarmanın faydalı olacağı kanısındayım.

İsveç Boras Üniversitesi Kütüphanesi

İsveç, ülkemizde gerek eğitim gerekse kültür politika ve kütüphane uygulamalarıyla tanınan bir ülkedir. Erasmus Personel Hareketliliği programı kapsamında eğitim almayı istediğim üniversiteyi İskandinav ülkelerinden seçmemin nedeni, kütüphaneciliğe verdikleri önemi yakından izlemek, kütüphane uygulamalarını yerinde deneyimlemektir. Bu amaçlar doğrultusunda resmi yazışmalar sonrası eğitime kabul edildiğim Boras Üniversitesi; kütüphanecilik eğitiminin fakülte düzeyinde verildiği, İskandinav kütüphaneciliğinin temellerinin atıldığı, öğrenciler, araştırmacılar, öğretmenler ve halk için bir buluşma yeri olarak tanımlanan (Boras University Library, 2018) İsveç'teki önemli kütüphanelerden biridir. Kütüphane sayısal verilerini aşağıdaki Tablo 1'de incelemek mümkündür.

Tablo 1.

Sayılarla Boras Üniversitesi Kütüphanesi

Toplam koltuk sayısı	709	Elektronik kitaplar	254.400
Tarama bilgisayarları	161	Abone olunan veri tabanları	92
Haftalık çalışma saati	68	Primo ile yapılan aramalar	670.210
Yıllık ziyaretçi sayısı	284.463	Yenilemelerle birlikte ödünç sayısı	41.090
Website ziyaretçi sayısı (IP visits)	162.663	Kütüphaneler arası ödünç (ILL), gelen	476
Basılı koleksiyon	114.554	Kütüphaneler arası ödünç (ILL), giden	1.771
Yıl içinde satın alınanlar (basılı)	2.491	Bilgi Okuryazarlığı Dersleri (saat)	341
Büyüme (basılı)	1.364	Personel	21
Basılı dergiler	340	Kütüphaneci	17
Elektronik dergiler	53.000	Asistan kütüphaneci	2
Basılı gazeteler	5	Öğrenci	2

*Kaynak: Boras University Library, 2018

Organizasyon Şeması

Boras Üniversitesi Kütüphanesi standart organizasyon şeması modern kütüphanecilik uygulamaları benimsenerek şu şekilde belirlenmiştir:

- Dijital Hizmetler (Digital Services),
- Müşteri Hizmetleri (Customer Services),
- Koleksiyon Servisi (Collection Services),
- Eğitim (Education).

Bununla birlikte standart birimlerin yanında ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenmiş olan ve daha kaliteli hizmet verebilmek adına yeni ekipler (team) oluşturulmuştur. Bunlar:

- Araştırma Servisi (Research Services),
- Alma/Primo(Kütüphane Sistemleri),
- İletişim (Communication),
- Personel Gelişimi (Staff Development) ekipleridir.

Müşteri Hizmetleri (Customer Services)

Boras Üniversitesi Kütüphanesi'nde müşteri hizmetleri biriminde kullanıcıların bilgiye ulaşması konusunda verilen standart kütüphanecilik uygulamalarının yanı sıra iki farklı uygulama dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki kullanıcılardan gelen çeşitli soruların bir şablonda sınıflandırılarak sıklıkla sorulan soruların tespiti yapılmasıdır. Ayrıca bu uygulama proje bazında değerlendirilerek *Internet Librarian International 2017* konferansında, "**Good customer relationships, proving value every day - the sequel!**" başlığı altında iyi müşteri ilişkilerini ve değerini ortaya konulmasını vurgulayan bildiri, kütüphaneciler tarafından sunulmuştur. Dikkat çeken diğer bir uygulama ise müşteri hizmetlerindeki personelin yıpranma payı göz önünde bulundurularak tüm kütüphane personelinin değişim esasına dayalı olarak bu birimde görev yapmasının sağlanmasıdır.

Alma/ Primo

Alma, kütüphanenin iş akışı yönetimi içinde seçme, sağlama, meta veri yönetimi, dijitalleştirme ve istatistik gibi işlemlerin gerçekleştirildiği kütüphane yazılım sistemidir. Kütüphanenin basılı ve elektronik kaynaklarını tek bir arayüz üzerinden aranmasını sağlayan Summon adlı keşif aracının yerini ise Primo adlı keşif aracı almıştır. Bu keşif aracı ile yapılan aramaların kaydedilmesi ve kayıtlarla ilgili uyarılar oluşturulması, aramalar için başlık oluşturulabilmesi, talep edilen yayınları ya da ödenmesi gereken cezaları görebilmek mümkündür.

Diva

Diva, Boras Üniversitesi'nde yapılan tüm araştırmaların, yayıncılık kurallarına uygun olarak elektronik ortama aktarılmasını sağlayan kurumsal arşiv sistemidir. Diva üniversite araştırma yayınlarını, öğrenci tezlerini ve diğer dijital koleksiyonları arşivlemek için kullanılmaktadır. Diva'ya kaydedilen yayınlar Google ve diğer arama motorları aracılığıyla aranabilmektedir. Bu sayede yapılan çalışmaların görünürlüğü artmaktadır.

Kütüphane, Diva kurumsal arşivlerinde tam metin makale sayısını arttırmayı amaçlayan bir proje başlatmıştır. Bu proje ile DİVA kurumsal arşivine araştırmasını yükleyen; fakat çalışmasını açık erişime sunmayan her bir araştırmacıyla iletişime geçip, araştırmacıları yayın politikaları hakkında bilgilendirme ve hem araştırmacıları açık erişim konusunda bilinçlendirme hem de üniversitenin araştırmalarına erişimi artırma gibi hedefler amaçlanmıştır.

Aktif Öğrenme Merkezi (Active Learning Center)

Kütüphanecilik öğrencilerinin kavramsal öğrenmeyi geliştirmesini amaçlayan ve deneyim yoluyla sahip olunan bilginin uygulamaya geçmesini amaçlayan atölye çalışmaları *Aktif Öğrenme Merkezi*'nde kütüphaneciler tarafından bölüm öğrencileriyle yapılmaktadır. Bu aktiviteler ile öğrencilere kütüphanecilikte karşılaşacağı gerçek sorunları analiz etme, değerlendirme ve çözüm üretme alışkanlıkları kazandırılmaktadır. Aktif Öğrenme Merkezi'nde yapılan atölye çalışmaları ile öğrencilerin ezber sistemi ile öğrendikleri geçici bilgilerin de önüne geçilerek, hayatları boyunca kullanacakları çözüm odaklı ve kalıcı bilgilerle yetişmesi sağlanmaktadır.

İletişim Ekibi (Communication Team)

Günümüzde kütüphaneler sahip oldukları bilgiyi paylaşmak, kullanıcılarla iletişim kurmak amacıyla web araçlarından faydalanmaktadır. Boras Üniversitesi Kütüphanesi de bu amaçları gerçekleştirmek için Blog, Instagram, Facebook, Twitter, YouTube kanalı gibi sosyal ağlara sahiptir. Bu platformlarda üniversitenin yürüttüğü çalışmalar, bilimsel paylaşımlar ve özellikle Boras Üniversitesindeki araştırmacıları etkileyebilecek son dönemde popüler olan araştırmalar hakkında bilgiler verilmektedir. İletişim birimi ayrıca günceli takip ederek web araçları kanalıyla kütüphane kullanıcılarını kütüphanecilik alanında bilgilendirmektedir.

Dönem içerisinde belirli aralıklarla bir araya gelen Boras Üniversitesi kütüphanecileri, belirledikleri popüler bir kütüphanecilik başlığıyla kütüphanenin girişinde "*Lounge Talk*" aktivitesi düzenlemekte ve belirledikleri başlığı mesleki anlamda tartışmaktadırlar. Ayrıca bu birim kütüphane içinde yapılan sergileri de organize etmektedir.

Eğitim (Education)

Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak bilgiyi arama ve bulunan bilgiyi değerlendirme son yıllarda daha da karmaşık hale gelmiştir. Özellikle hem basılı hem de elektronik olarak artan yayın sayısı, yeni bilgi kaynakları; wikiler, bloglar, Twitter ve Facebook gibi sosyal medya platformları, sahte haberler veya sahte bilgiler, bilginin doğrulanması konusunda zorluklara neden olmaktadır. Dijital yerlilerin bilgi kaynaklarını rastgele seçmesi ve ne tür bir kaynak olduğunu belirleyememesi nedeniyle öğrencilerin bilgi kaynakları ve bilgi arayışlarıyla ilişkilerinde analitik ve yansıtıcı bir yaklaşım geliştirmeleri gerekmektedir. Bu nedenle Boras Üniversitesi Kütüphanesi İsveç Yüksek Öğrenim Yasası'nın hedeflerini karşılamak, eğitimsel öğrenme çıktıları için kurumlarla işbirliği yapmak ve öğrencilerin eğitiminde başarılı olmalarını sağlamak ve gelecekte mesleki alanlarındaki gelişmeleri takip etmek amacıyla eğitimler vermektedir. Bu bağlamda;

- Bilgi okuryazarlığı,
- Yayın türleri,
- Kütüphane web ve kütüphane kataloğuna giriş,
- Arama teknikleri ve stratejileri,
- Konu başlıkları ve dizinlere giriş,
- Konu başlıkları ve blog gönderileri oluşturma,
- Bilimsel makalelerin bulunması,
- Atıf ve konu veri tabanlarında sistematik arama,
- Referans yönetim yazılımı kullanma (EndNote) eğitimleri düzenlenmektedir.

Sonuç

Erasmus Personel Hareketliliği ile mesleki yurtdışı deneyimi yaşayarak kütüphanecilik alanında hem personel yönetimi hem de sistem üzerindeki uygulamaları gözlemleme fırsatını buldum. Bu doğrultuda aşağıdaki başlıklar dikkatimi çeken konular olmuştur:

- Bilgi okuryazarlığı konusunda akademi ve kütüphanenin entegre çalışması, kütüphanecileri eğitimin bir parçası olarak görmeleri,
- Kütüphaneyi yaşam merkezi haline getirmeleri,
- Kütüphanecilerin kendilerini mesleki anlamda güncel tutmaları,
- Teknolojiyi aktif olarak kullanmaları,
- Kütüphanenin ihtiyaçları doğrultusunda kütüphanecilerden takımlar oluşturup bu ihtiyaçları takım çalışmasıyla gidermeleri,
- Açık erişim konusunda araştırmacılarını bilinçlendirmeleri

Yukarıda belirtilen uygulamaların ülkemizde de yapılabilirliği söz konusu olup, en kısa zamanda gerçekleştirilmesi gereklilik halini almıştır.

Kaynakça

Boras University Library (2018). *About the library*. Erişim adresi:

<http://www.hb.se/en/Library/About-the-library/>

Boras University Library (2018). *The library in numbers*. Erişim adresi:

<http://www.hb.se/en/Library/About-the-library/Facts-and-history/The-library-in-numbers/>

Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı (2017). *ERASMUS+ ANA EYLEM 1: Bireylerin Öğrenme Hareketliliği: Program Ülkeleri Arasında Yükseköğretimde Öğrenci ve Personel Hareketliliği: Yükseköğretim Kurumları için El Kitabı*. Ankara: Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı.